

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Statens hus

9815 Vadsø

sftfpost@statsforvalteren.no

Notat

Innspill fra BirdLife Norge til «Høring – Forvaltningsplan for rovvilt i region 8»

Dette notatet inneholder BirdLife Norges kommentarer til «Høring – Forvaltningsplan for rovvilt i region 8». Høringsutkastet kommenteres kronologisk:

Forord

I forordet anføres bestandsmål for fredete rovviltarter som en trussel mot samisk kultur, men at også arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsel i naturen ved sin arealbruk er trussel både mot beitedyrsdrift og rovvilt. Takksigelse rettes først og fremst til Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukerlag, og til referansegruppa og seks temavise arbeidsgrupper for deres innspill, der erfaringsbasert kunnskap framheves som et pionerarbeid med viktighet langt ut over forvaltningsplanen.

Sammen med en flere andre var BirdLife Norge invitert til og deltok i et Teams-møte i oppstartsfasen for arbeid med revidert forvaltningsplan for rovvilt i Region 8. Organisasjonen ble invitert til å komme med innspill til planen og dette ble oversendt, basert på dokumentasjonsmateriale fra Rovbase, Organisert beitebruk, reindriftsnæringens årlige ressursregnskaper, og ut fra kunnskap organisasjonen kontinuerlig har samlet over en periode på mer enn 50 år om de to ørneartene i Norge. BirdLife har ikke fått tilbakemeldinger om innspillet verken i de tematiske arbeidsgruppene innspill, eller i forslaget til forvaltningsplan. Dette signaliserer ganske klart at forslaget til revidert forvaltningsplan må oppfattes som et næringspolitisk dokument mer enn det mandatet Rovviltnemnda har gjennom politisk vedtatte målsetninger i Rovviltforliket fra 2004 og seinere revideringer, og Rovviltforskriften.

Innledning

Som redegjort for i tidligere innspill til oppstart av arbeidet med en revidert forvaltningsplan og bygd på tilgjengelig statistikk fra Rovbase.no, Organisert beitebruk (OBB) og Reindriftsnæringens årlige ressursregnskaper, har kongeørn ingen stor betydning som skadegjører for beitedyr i region 8, med unntak av et fåtall områder i Midt-Troms med konsentrerte og forhøyete antall kongeørndrepte reinkalver på flere kalvingsplasser enkelte år. Med henvisning til de siste års ressursregnskaper for

reindriftsnæringen, der tilgang på seinvinter- og tidlige vårbeiter er understreket som ekstremt viktige for simler før kalving, bør det i ny forvaltningsplan være grunnlag for å sette søkelys nettopp på disse områdene for å finne sammenhenger mellom frekvensen av kongeørnskade og andre naturgitte eller driftspåvirkete tapsfaktorer som grunnlag for å sette rovviltets rolle inn i en helhetsforståelse. Det er også grunn til å sette søkelys på hvordan kongeørna som skadegjører er vurdert og forvaltet i reindriftsområdene i tilgrensende områder i Sverige og Finland. Vi vil gå nærmere inn på konkrete og faktabaserte vurderinger etter hvert. For vår organisasjon er det naturlig å konsentrere innspillene til først og fremst kongeørn.

Forvaltningsmål

Når det i utgangspunktet er sagt at kongeørn skal forvaltes «... *presist på regionens bestandsmål ...*», er det nødvendig å minne om at det er gitt tallfesta mål for kongeørnbestanden i Norge, men *ikke* i de enkelte fylker eller rovviltregioner. Samtidig er det sagt at tallene antas for å være nær naturgitt nivå for kongeørn i Norge ut fra artens naturgitte næringsgrunnlag. Forvaltningsmål er å holde dette nivået. Tidlige bestandsestimater for kongeørn i Norge er fra 1952 (Yngvar Hagen). Hans estimater må oppfattes som lite konkretiserte «anslag». Kvalifiserte tallberegninger ble gjort av samme forfatter i 1972 etter en spørreunde til samtlige kommunale viltnevnder. Overvåking av kongeørn (og andre rovfugl-arter) ble igangsatt på 1970-tallet og er seinere systematisert, etter hvert basert på digitalisert metodikk, og har god geografisk dekning og et betydelig data-dokumentert tallgrunnlag for beregning av kongeørnbestanden. Etablerte kongeørnpar er svært forutsigbare nettopp fordi de i utgangspunktet er helårs og livslangt territoriale. Gjennom siste 20-30 år er det etablert samarbeid mellom kongeørnforskere i Norden, med årlige oppsummeringer av bestandssituasjon og unge-produksjon. Konklusjonen de siste 15-20 åra har vært at vi har en stort sett balansert kongeørnbestand i Norden med lite indikasjoner på bestandsendringer. Dette til tross for at ungeproduksjonen i snitt har vært påfallende lav og over tid har gått ned fra +/- 0,40 til 0,25/0,26 unger i snitt pr. par og år. For kongeørn som lavt reproduserende, territorial art og når territoriekamper synes å være viktig dødsårsak for voksne kongeørner, indikerer dette at kongeørnbestanden i Norge (og Norden?) synes å være stabilisert på balansenivå. Dette er helt i overensstemmelse med politisk vedtatt målsetting for arten. Derfor er det meningsløst å diskutere behov for å forvalte kongeørn «...*presist på bestandsmål*». Bestanden er der allerede og har trolig vært der de siste 15-20 åra. Når ungeproduksjonen også synes å være balansert i forhold til dette, er det ikke behov for å spandere tid og krefter på å gjøre tiltak for å oppnå det naturgitte forhold allerede har etablert. Det inkluderer nødvendigvis også den ikke-hekkende del av bestanden (inntil 5-6 års alder).

I delmål er «*pålitelig bestandsberegning*» anført som et mål. I debattene rundt rovviltforvaltning blir dette begrepet ofte benyttet, ikke minst understreket som et behov (som underforstått ikke er oppfylt). Det må i så fall bygge på en fundamental misforståelse eller manglende kunnskap, se kommentarer til kongeørnbestanden ovenfor.

Strategier

For å kunne nå delmålene for rovviltforvaltningen er det nødvendig med tillit og samarbeid der prosjektet «Næring og samarbeid» har hatt og bør ha en viktig funksjon. Det er lagt stor vekt på begrepet *erfaringsbasert kunnskap*, og i forslaget til revidert plan framstilles dette som banebrytende og at det har manglet tidligere. Like fullt er det konkret uttrykt i naturmangfoldslovens § 8. Og det har vært en bakenfor liggende drivkraft, manifestert gjennom det vi kaller tradisjoner, hvordan man «gjør det», ikke alltid like bevisst, men alltid med en del mennesker som har tenkt og forstått «hvorfor». Men skal erfaringsbasert kunnskap ha verdi, er det avhengig av at man kan faktadokumentere og tallfeste kunnskapen og gjøre den sammenlignbar med andre former for kunnskap. For BirdLife Norge, tidligere Norsk Ornitologisk Forening (NOF), er det naturlig å tenke tilbake på foreningens rolle i debattene som førte fram til at først ørnene, etterpå rovfugler og ugler generelt, ble fredet, og til slutt også de store rovpattedyrene. Det var NOF-medlemmer som initierte og ble feltnannskap da Vitenskapsselskapets muséum i Trondheim i 1975 tok på seg faglig ansvar for det første, spede forsøk

på feltstudier av hvordan havørn og kongeørn opererte på reinkalvingsplassene i vår- og sommerbeite på Silda og Kvaløya i Finnmark, på Fosenhalvøya, og for sau i Sanddøladalene i Trøndelag. For de ansvarlige for prosjektet var det også den gang selvfølgelig at det måtte legges opp i nært samarbeid med dyreeiere og de som satt inne med erfaringene fra beitedrift. Valg av lokaliteter og utføring av arbeidet skjedde gjennom fagmyndighetene for landbruk og reindrift, men i praksis først og fremst gjennom kontakt og samarbeid med dyreeierne. For feltmannskapet var dette en selvfølgelighet. Alle var rekrutterte fra personer oppvokst i distrikter med aktiv beitedyrsdrift og med nært kjennskap til og erfaring med dyrehold. Prosjektet hadde sin bakgrunn i den tids avisoppslag og påstander om «omfattende» massakre på reinkalver og på lam på fjellbeite. Prosjektet var ubetydelig i omfang i forhold til vår tids millionprosjekter, men også den gang og etter to sesongers overvåkning på Silda i Loppa kommune var konklusjonen at kongeørn og havørn (begge arter likestilte i forventning den gang) ikke kunne konstateres som skadevoldere av betydning. Seinere studier og oppsummeringer av kongeørnskade på beitedyr har stort sett hatt tilsvarende konklusjoner.

«Pålitelig bestandsberegning»

Også her et begrep med dobbelt bunn. Selvfølgelig må grunnlaget for bestandsdefinisjon og -beregning være pålitelig, dvs. ha et solid og dekkende faktagrunnlag, først og fremst basert på omfattende feltarbeid og feltkunnskap/-kjennskap. Alle de freda rovviltartene er territoriale og av den grunn knyttet til definerbare landskaper og områder som kan kartlegges og gjenkjennes på ulike spor. Derfor kan territoriene og den territoriale og reproduktive delen av bestanden benyttes til tallfesting. Men det gir også en konkret basis for å tallfeste den ikke territoriale del av bestanden, som for alle artene er mer eller mindre mobile individer før forplantningsdyktig alder. Gjennom merking, gjenfunn og overvåking er det for alle artene solid faktagrunnlag for å beregne størrelsen på den ikke reproduktive delen av bestandene, og når bestandene angis i antall reproduserende enheter, betyr det ikke at det er kunnskapsmangel for rekrutteringsdelen. For skadepotensialet er det ofte denne delen av rovviltbestandene som kan være mest aktive. Alle konklusjoner for kongeørnskade konkluderer med at det i hovedsak er den vandrende, ikke reproduktive del av bestanden som står for det vesentlige av skadene. Men kunnskap om bestandene også for disse individene er en konsekvens av størrelsen på den reproduktive delen og er i høyeste grad pålitelig. Med den mobilitet som rekrutteringsbestanden besitter, ikke minst for kongeørn, er det metodisk ganske håpløst å tro at den bare kan tallfestes med sikkerhet gjennom feltarbeid.

For «de fire store» kan det være viktig å involvere publikum og lokalbefolkning, både for å bevisstgjøre på hvilken måte og i hvilket omfang publikum generelt og beitedyrnæringene spesielt kan bidra til økt kunnskap om fåtallige og fredete rovviltarter, og for å formidle kunnskap om hvordan og hvorfor «de fire store» og kongeørn økologisk sett har helt ulike roller i naturen og derfor ikke kan bestandsforvaltes etter samme prinsipper. Og rovviltnemnda som sådan kan ikke være et organ som er kunnskaps- og kvalitetskontrollerende over for de faginstansene og fagmyndighetene som er ansvarlige for metodikk og datakvalitet. For kongeørn kan publikum bare i begrenset grad skaffe supplerende kunnskap om hekkelokaliteter, og med henvisning til merknader foran, er det vanskelig å se hvordan publikum skal kunne bidra med ny og avgjørende kunnskap her. Derfor bør det være en viktig oppgave for rovviltnemnda å formidle kunnskap om den avgjørende forskjell det nødvendigvis er for bestands- og forvaltningsmål for kongeørn kontra de øvrige fredete rovviltartene. Ikke minst gjelder det det faktum at alle «de fire store» har klauvdyr som viktig eller viktigste byttedyr slik at beitedyr kan være naturlig førstevalg som bytte. Derfor er arealforvaltning i A- og B-soner som tiltak et nødvendig valg, men likevel utfordrende for å oppnå best mulig fordeling i terreng og areal og med klart og mest mulig naturgitt skille mellom rovviltprioriterte og beitedyrsprioriterte områder. For kongeørn er *ikke* klauvdyr, heller ikke klauvdyrunger, førstevalg, slett ikke for reirperioden. Den har åtsler, også store sådanne, som en naturgitt og attraktiv del av næringsgrunnlaget, og derfra til å være disponert for også angrep på levende klauvdyr er en like naturlig disposisjon, men da i all hovedsak energiøkonomisk dirigert slik at den raskt kan utnytte situasjonsbetinget mulighet for et lettvinnt bytte. I sum er dette unntakstilfellene. Derfor er det i praksis umulig å forvalte en kongeørnbestand ut fra

arealforvaltningsprinsippet. Når bestandsmålet for forvaltning av kongeørn er å holde bestanden på det naturgutte balansenivået, er det de interne bestandsreguleringsmekanismene hos kongeørna som vil være den beste regulatoren. I praksis vil det da, og spesielt fra tidlig vårvinter til august-september, i gjennomsnitt være bare to voksne kongeørnindivider på ethvert areal, med unntak av når det oppstår situasjoner der vandrende, ikke-territoriale individer tiltrekkes av høy tetthet av naturgutte byttedyr, eller eventuelt forekomster av åtsler. Derfor kan ikke forvaltning av A- og B-områder inkludere kongeørn.

«Minimere tap av reinkalv og lam».

Hvorfor skal det være særlig søkelys på tap forårsaket av rovvilt? I sum er andre tapsårsaker betydelig større enn rovvilttap, og særlig for tap til kongeørn bør det være hevet over tvil at bakenfor liggende årsaker i stor grad utløser kongeørnangrep med dødelig utgang.

«Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga»

«Mer lokal innflytelse» må være basert på en aksept for den tosidige målsettingen for Rovviltforliket. Det innebærer et ansvar for at lokal medvirkning også må være tufta på faktisk og dokumenterbar kunnskap.

«Regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap»

I utgangspunktet er det viktig at problemstillingene rundt rovvilt og tapsproblematikk inkluderer erfaringsbasert kunnskap, og da ikke bare konsentrert til de fredete rovviltartene, men også rovviltarter som tidligere ble betraktet som sentrale tapsfaktorer, i første rekke for sau og lam, men også periodevis og områdevis for reinkalv. Da må forutsetningen være at denne kunnskapen kan kvantifiseres og dokumenteres på en måte som gjør det mulig å klarlegge sammenhengene i forhold til rovviltets reelle rolle i det totale tapsbildet. Det må også innebære å klargjøre hvordan og hvorfor det gjennom tidsskiftene har vært betydelige endringer i det som kalles tradisjonelle driftsformer og hvordan dette er påvirket av rovvilt som tapsfaktor.

«Rovviltnemnda – en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk»

BirdLife Norge har ved enkelte tilfeller vært til stede på rovviltnemndas møter og ser på dette som gode anledninger til å få og kunne gi informasjon «over bordet». Organisasjonen ser derfor slike møter som gode arenaer for å kunne føre god dialog.

Virkemidler

«Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke»

Skal erfaringsbasert kunnskap kunne innlemmes i helhetstenkning og helhetsforståelse av de forvaltningsmessige utfordringene, må de kunne konkretiseres i en sammenlignbar form som annen kunnskap. Planutkastet for Region 8 ser det som naturlig at regionale faginstusjoner får en sentral rolle, naturlig etter som samisk tamreindrift vil stå sentral, men det må ikke overskygge at også for tamreindrift er viktig kunnskap å hente i andre regioner, ikke minst fordi rovviltskadeproblematikken er langt mindre dominerende i noen av de andre regionene. Derfor bør det etableres samarbeid med andre aktører enn de som er nevnt i planutkastet.

Beklageligvis er det ikke bare erfaringskunnskap som er forsømt og der det kreves mye arbeid for å gjøre kunnskapsgrunnlaget rundt tapsproblem hos beitedyr i beitesesongen tilgjengelig og satt inn i en helhetssammenheng, enten det er sesong-beitende eller dyr på helårsbeiting på naturgitt beitegrunnlag. Etter BirdLife Norges oppfatning gjelder det i omfattende grad også det som er målretta innsamling av dokumenterbar kunnskap. Det har gjennom en mer enn 50 års periode vært gjennomført en lang rekke studier og prosjekter på både de enkelte fredete rovviltartene og på tapsproblematikk på beitedyr, når det gjelder rovdyras rolle og når det gjelder tapsproblem generelt og av helt andre årsaker. Ikke minst er det samlet et enormt materiale for skadedokumentasjon for fredet rovvilt og derved også kunnskap om slike tap i forhold til andre tapsfaktorer. Dette gjelder tallfesting av dokumentert skade forvoldt av de enkelte fredete rovviltartene og i forhold til erstatningskrav og erstatningsutbetalinger etter gjeldede

lovverk og forskrifter. Parallelt er det gjennom Organisert beitebruk (OBB) fra 1970 av tilgjengelige tall fra flertallet av norske sauebesetninger (og andre beitedyr) som setter tapsomfanget inn i en totalramme. Tilsvarende tallgrunnlag er tilgjengelig gjennom de årlige ressursregnskaper for reindriftsnæringen, og der er bl.a. tapsfaktorer i de siste års rapporter vurdert inn i en helhetsforståelse av utfordringene i en kulturbærende beitedriftsnæring som illustrerer hvilke faktorer man står over for i en utgangspunktet helt naturbasert næringsdrift. For de enkelte prosjektene foreligger rapporter med konklusjoner for de problemstillingene som initierte prosjektet, men til nå og spesielt når det gjelder materiale som er samla i Rovbase.no (mer enn 200.000 enkeltrapper om skadedokumentasjon bl.a.), mangler dette kunnskapsgrunnlaget satt inn i en helhetssammenheng i forhold til tapsproblematikk generelt og for fredete rovviltarters rolle spesielt. I en slik sammenheng er erfaringsbasert kunnskap like viktig som rene faktaregistreringer, men det er vanskelig å se at reindrifts- og bufénæringa skal ha faglig vetorett og være kontrollinstans for en forskningsmessig og vitenskapelig behandling og forståelse av sammenhengene i problemstillingene.

«Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr»

For forskningsrettede prosjekter, spesielt for behovet for oppsummering av fakta som er samlet over mer enn 50-år, sammen med supplerende erfaringskunnskap opptil dagens status, må forventes blir behandlet gjennom anerkjent metodikk. Rovviltnemnda må ha adgang til synspunkter og innspill, men den har ikke en overordnet posisjon for å stille krav. Rovviltnemnda må bevisstgjøre den todelte funksjonen og ansvaret som nemnda skal ha for både å ta vare på natur på den ene sida og å høste fra natur gjennom beitedyr på den andre sida. For arealdifferensiert forvaltning vises det til tidligere kommentarer.

«Prioritering av midler til næringene»

Det er også her nødvendig å minne om at B-soner ikke åpner for tiltak mot kongeørnterritorier all den tid bestandsmålet tar utgangspunkt i den naturgitte tetthet av kongeørnterritorier i Norge.

«Erfaringskunnskap i forvaltninga»

Det må forventes at slike kurs, konferanser og studietilbud også omfatter tema som på en helhetlig måte formidler kunnskap om og helhetsforståelse for hvordan rovviltet opptrer og fungerer i forhold til beitedyr, spesielt fredet rovvilt, og hvordan tapsproblemer kan unngås eller reduseres uten at det nødvendigvis trenger å ekskludere forekomster av fredet rovvilt. Spesielt er det BirdLife Norges bestemte oppfatning at tap til kongeørn kan reduseres til null i en del områder og til nær null i andre områder ved tiltak som fjerner eller reduserer sykdom, skader eller parasittproblemer som ellers ville ha trigget kongeørnangrep.

«Meld fra ved funn av kadaver»

BirdLife Norge er enig i at kadaverdokumentasjoner, så raskt som mulig etter funn eller meldinger, blir gjennomført, og det er også riktig at dokumentasjon er sentral i erstatningsforskriften, men dessverre står ikke dette for en rekke fylker i Norge, og det er direkte feil at det utgjør en stor del av grunnlaget for utmåling av rovvilterstatning, særlig ikke for Region 8, som har desidert lavest dokumentasjonsandel for utbetaling av erstatning for kongeørnskade i Norge. For erstatning av sau og lam er dokumentasjonsfrekvensen mindre enn 3 %, og for rein/reinkalv litt over 4 %. Det kan heller ikke være tvil om at for sau (voksen sau!) og lam har dette en helt spesiell tilknytning til 14 års drift av en besetning av gammalnorsk sau («villsau») på Åkerøya i Harstad med dispensasjon etter småféforskriftens § 18 i et område som ligger minst 200 km nord for det aller nordligste område på kysten av Norge hvor det i så fall på helt spesielle premisser, kunne være tenkelig å tillate slik drift. Dette medførte også at Troms fylke i en årrekke var de fleste år det eneste fylke som gav erstatning for kongeørndrepte voksne søyer.

«Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr»

Prinsippet er nedfelt i rovviltforskriften og skal være bærende hovedprinsipp, men vil kun være mulig for «de fire store» rovdyra, mens kongeørn ikke kan forvaltes på denne måten verken formelt eller reelt. Problemstillingen er kommentert også i andre sammenhenger.

«Beitedyr og rovvilt i Region 8»

Spennvidda er stor i klima og andre miljøfaktorer i Region 8, men sammenlignet med landet ellers vil neppe kyststrøkene her bli oppfattet som særlig våte og milde. Tvert om vil en nøktern vurdering konkludere med at kystvinterklimaet i denne regionen er av det barskeste i landet

Når rovviltundersøkelser viser at en betydelig del av næringsgrunnlaget for gaupe og jerv er tamrein, vil det nødvendigvis true grunnlaget for den delen av samisk næringsutøvelse som er basert på tamreindrift, men da må også fokus settes på nettopp denne sammenhengen og ikke generaliseres til å gjelde alle fredete rovviltarter.

«Bufénæringa»

Når prosentandelen av sauebrukene i Troms og Finnmark er markert høyere enn på landsbasis (mellom 70 og 75 % i landssnitt), burde det også gi et bedre statistisk grunnlag for å vurdere de ulike tapsårsakene i forhold til totaltap. Vurderes kadaverundersøkelser i rovbasse i forhold til totaltap, er det slående at antall kadaver av sau/lam med konklusjon «drept av fredet rovvilt» er beskjedent i forhold til det som erstattes som drept av fredet rovvilt, og spesielt stort avvik i forhold til kongeørn som skadegjørere.

Når klimaendringene de seinere åra går i retning av «varmere og våtere klima», er det viktig ikke uten videre å forutsette at dette manifesterer seg med nye tapsproblemer, bl.a. i form av parasitter på sau. Fremdeles bør Region 8 legge til grunn at vinterhalvåret er utfordrende på den måten at den mørke årstid i snitt fremdeles har for barske værforhold til at det åpner for særlig lengre periode for utmarksbeite. Medio oktober 2023 ble vi vitne til at en hel flokk med sau på Malangshalvøya ble fanget at snøvær i en høyde på nær 900 m over havet. Nøkternt sett var det mer flaks enn dyktighet at flokken ble berget ned uten alvorlige tap. Under slike værforhold øker sjansene for rovviltskade betydelig, særlig for små predatorer som kongeørn og rødrev. Langt verre eksempler på tendens til å praktisere driftsmetoder som det ikke finnes grunnlag for i Troms, ble demonstrert i perioden 2003-2017 da en besetning av gammalnorsk sau fikk dispensasjon og ble holdt i utedrift (§ 18 i småfåforskriften) på Åkerøya i Harstad. Dette er en driftsform som vurderes meget nøye før det blir gitt dispensasjoner, vanligvis ikke nord for Helgelandskysten, og den medførte da også betydelige vintertap på Åkerøya. En feltstudie i månedsskiftet mars-april 2008 dro den konklusjon at dyra var i meget dårlig forfatning og at tapene i all hovedsak var at dyra sultet i hjel. Studiene ble igangsatt av Fylkesmannen i Troms og rapporten var nødvendigvis kjent både for embetet og for Mattilsynet som forvaltningsmyndighet, uten at det utløste annen form for reaksjon enn at det ble gitt tre skadefellingstillatelser på kongeørn, hvorav den ene resulterte i felling av en havørn først og deretter en kongeørn, en annen gav felling av en kongeørn, mens den siste ikke gav resultat. Først 2017 ble Mattilsynets dispensasjon trukket tilbake, altså ni år etter at hovedårsak til store tap var konstatert.

«Dyrevelferd»

Når det vises til lovforarbeidene for dyrevelferdsloven og at det der framgår at rovviltskade er den største enkeltårsak til tap av sau på beite, er det nødvendig å kreve dokumentasjon. At rovviltskade i gitte situasjoner, for enkelte saueiere og i enkelte områder kan være dominerende tapsårsak, betviles ikke, men å generalisere dette som den største enkeltårsak kan umulig være korrekt. Ellers er «utmarksbeite» ikke korrekt ordbruk i tamreindrift. Samisk tamreindrift ER EN INTEGRERT DEL av de naturgitte økosystemene og er avhengig av naturgitt beitegrunnlaget, ikke som «utmarksbeite», men som medspiller i å høste nyttbare naturressurser.

«Psykososiale forhold»

Når rovviltnemnda løfter fram sammenhengen mellom tap av beitedyr til rovvilt årsak til sviktende psykisk og fysisk helse, er det er realitet i situasjoner med store, gjentatte og dramatiske tap til rovdyr. Men mandatet og utfordringen for nemnda er først og fremst å legge til rette for en tosidig målsetting, både sikre bærekraftige bestander av fredet rovvilt og sikre beitedyrsdrift i overensstemmelse med dyrevelferdslov og et dyrehold uten vedvarende trussel om rovviltangrep. Det må nødvendigvis bygges på kunnskap og erfaring, og det er i dette skjæringspunktet rovviltnemnda må søke å løse oppgaven.

«Naturmangfoldlovens formål»

Naturmangfoldloven har et mangfoldsmålsetting ut fra et biologisk mangfoldsperspektiv der hensynet til det naturgitte samspillet, både i genuine naturmiljøer, og kulturlandskaps økosystemer, skal være det førende. Derfor er det viktig ikke å være blind for at det kan være kort vei fra et kulturlandskap i dynamisk balanse med naturgitte prosesser, til overbelastning.

Rovvilt i Region 8

«Kongeørn»

Bestandsanslaget for kongeørn fra 2003 er fremdeles det som blir referert til, for så vidt naturlig etter som det ligger til grunn for arten i rovviltforliket fra 2004, og konklusjonene fra Rovdata og fra de oppsummeringene BirdLife Norge (Norsk Ornitologisk Forening) har foretatt seinere, opererer med en bestandsstørrelse i samsvar med 2003, men basert på bedre konkretisering. Rovdata legger til grunn et utvalg av kontrollerte hekkelokaliteter og på en minimumsavstand mellom separate territorier på 10 km mellom reir, mens BirdLife Norge baserer sine estimater på innrapporterte og dokumenterte, aktive reir og har hele tiden ligget i overkant av Rovdata sine bestandsestimater, men likevel innfor definisjonen av «årlig hekkende par». Uansett er sumkonklusjonene for de siste 15-20 åra at kongeørnbestanden er tilnærmet stabil og innfor de politisk vedtatte bestandsmåla.

«Havørn»

Det er ikke korrekt at det ikke gis/kan gis erstatning for eventuell havørnskade. Hvis det skulle bli dokumentert at havørn aktivt har gått til angrep på, skadet eller avlivet beitedyr, gir dette etter erstatningsforskriften også grunnlag for å kreve og å få erstatning. Når det ikke etter 35 år med systematiske kadaverundersøkelser av drepte dyr mistenkte for å være drept av fredet rovvilt, ikke er påvist ett eneste tilfelle i Norge, er dette grunn til at det heller ikke har vært gitt erstatning for havørndrepte dyr. En større oppsummering av tilgjengelig kunnskap om havørnas som potensiell skadegjører på beitedyr, presentert på en internasjonal konferanse om havørn, konkluderte med at det ikke var kjent eller publisert ett eneste tilfelle av slik skade med unntak av tre rapporterte tilfeller hvor havørn hadde slått seg ned og begynt å spise på fremdeles levende, men kritisk hjelpeløse dyr på en måte som tydelig viser at havørnene ble tiltrukket av det som må oppfattes som «levende kadaver». Når havørnas rolle blir framstilt som «interaksjon med beitedyr og kongeørn» ser man bort fra den helt åpenbare rolle arten har som åtsel fugl/renovatør på den måten at ansamlinger av havørn hurtig fjerner åtsler som eller ville kunne tiltrukket seg andre rovviltarter som også opptre som aktive jegere på beitedyr.

Artsdatabanken illustrerer manglende kunnskap om hvordan en havørnbestand er sammensatt, ved åpenbart å doble antallet par av havørn for å få individtallene. Når den norske havørnbestanden ved dette tidspunkt var estimert til noe rundt 4000 territoriale par, ville den totale bestanden nødvendigvis inkludere ikke kjønnsmodne individer, dvs. rekrutteringsgenerasjoner opptil rundt 5 års alder. Havørnbestanden var i sterkest vekst fra ca. 1985 til ca. 2005, og i denne perioden var det like mange unge ørner som etablerte territoriefugler, altså i størrelsesorden 15-16.000 havørner totalt. Migrerende

fugl fra naboland i øst er ikke regnet med. Ringmerking og satellittmerking de siste nær 50 åra har vist at yngre havørner er disponerte for vandringer i løpet av året og i ungfugltida (de første 4-5 åra). I denne perioden er den utpreget sosial og samles lett i grupper og flokker inntil mange titalls fugler, unntaksvis mer enn 100 individer rundt store næringskilder som stimdannende fisk, kystfiskeri eller store åtsler (ilanddrevet stor fisk eller åtsler fra større dyr). Den er en effektiv åtseleter («Nordens gribb»), men hos de fleste havørner er 70-90 % av næringsopptaket i form av fisk. Havørna er i kjønnsmoden alder strengt territorial hele året og hele livet. Når bestanden har fylte opp potensialet, viser ringmerkingsfunn og territoriekontroller og rapporter om funn av døde havørner at den viktigste dødsårsaken hos voksne havørner i Norge nå er territoriekamper. Parallelt har omfattende reirkontroller vist at årlige ungeproduksjon hos hekkende par har gått ned. Dette viser at når naturgitt grunnlag for antall territorier er nådd, balanseres bestanden rundt et likevektsnivå som i dag må regnes som oppnådd langs hele kysten sørover til Vestland og Rogaland fylker. Lenger sør og øst er bestanden fremdeles økende, men arealmessig utgjør dette bare en mindre del av potensialet. Samtidig er arten reetablert langs vassdrag og ved store vann og innsjøer i innlandet, slik historiske opplysninger viser at arten var utbredt helt fram til slutten av 1800-tallet. Når havørna i Norge i dag langt på vei har oppfylt det naturgitte potensialet og det fremdeles ikke er dokumentert ett eneste aktivt angrep av havørn på livsfriske beitedyr, har det ingen mening å teoretisere omkring havørna som potensiell skadegjører, direkte eller indirekte.

«Skadefelling»

«Særlige hensyn», punkt d. For store rovdyr som fra naturens side har klauvdyr og dermed også beitedyr som viktige og for enkelte også viktigste byttedyrgruppe, kan det være utfordrende å oppfylle forskriftens punkt d), men for kongeørn som grupperes som «meso-predator» og sammenlignet med «de fire store» må vurderes som en nokså liten predator (mindre enn fjerdeparten av selv den minste av «de store») burde forebyggende tiltak være sentralt for å unngå skade av betyding.

«Naturmangfoldloven»

§ 8 i naturmangfoldloven kan vanskelig oppfattes som en vekting av erfaringsbasert eller vitenskapelig kunnskap i forhold til hverandre ut over det å konstatere at både erfaringsbasert og vitenskapelig kunnskap skal benyttes. Uansett må også den erfaringsbaserte kunnskapen, nødvendig som den er i denne sammenheng, være faktabasert og dokumenterbar.

«Forskrift om rovvilterstatning for husdyr»

Etter forskriftens § 1 skal forskriften medvirke til å redusere tap av beitedyr, og etter § 4, a), b), c) og d) stilles det konkrete krav til dyreholder som i seg selv skal være med på å oppfylle forskriftens intensjoner om å redusere tapene av dyr på beite. Dette gjelder tiltak som dyreeieren har et selvstendig ansvar for og som skal være med på å forebygge tap. Igjen er det grunn til å understreke at for en mulig skadegjører som kongeørn, som i utpreget grad blir trigget av og i ikke ubetydelig grad er avhengig av bakenfor liggende årsaker/svakheter som gjør beitedyra sårbare for nettopp denne type predator.

«Konvensjoner og erklæringer»

Det er udiskutabelt at det norske storsamfunnet har mye å svare for i forhold til vår forhistorie så langt det gjelder den samiske befolkningen, urfolks rettigheter og overgrep mot et bredt spekter av samisk kultur. Det er også viktig at det bevisstgjøres i forvaltning av næringsutøvelse som går på tvers av ulike former for tradisjonell kulturbakgrunn generelt hvis og når samisk kultur står i fare for eller blir særlig skadelidende. Men det er da også nødvendig å sette det inn i en total sammenheng og definere på hvilken måte og i hvilken grad rovviltforvaltning er en spesiell trussel mot den delen av samisk kultur som er knyttet til beitedyrsdrift (tamrein og sauedrift/ «same-sauen»). Da må det bevisstgjøres at samisk reindrift i utgangspunktet fullt og helt var utvikling av å benytte reinen som det avgjørende leddet for å få tilgang til og bli et ledd i det naturgitte økosystemet som ellers var vanskelig

tilgjengelig for mennesker – en form for «menneske-i-pakt-med-naturen», styrt og avhengig av naturgitte prosesser som også kan sammenlignes andre distriktstradisjoner i andre deler av norsk distriktbosetting. Men det må også bevisstgjøres at disse tradisjonene i nyere tid har endret seg og blir endret og angrepet i betydelig større grad av andre samfunnsendringer, ikke minst gjennom teknifisering, pengehushold og regelverk som også angriper tradisjonene og kulturen som var en del av forutsetningen for å kunne leve av og med det naturgitte grunnlaget. Bevisstgjøring av de mange konvensjonene og rettighetene som skal ivareta kulturer, aldersgrupper og enkeltmennesker er på sin plass, og vil være element i de fleste forvaltningsutfordringer og politiske vurderinger, men kan vanskelig løses som del av regional rovviltforvaltning.

«Beitenæringas kunnskapsbærere»

Det må konstateres at det som synes å være omforent kunnskapsbakgrunn og «kulturarv» i praksis, neppe kan forsvare karakteristikken. Dette fordi viktige deler av beitenæringa erklærer at de har lite eller ingen problemer med kongeørnskade, selv i områder med de tetteste hekkebestander av kongeørn kombinert med den største tetthet av beitende sau på landsbasis, mens andre oppfatter kongeørn som en hovedtrussel mot beitenæringa. Det kan derfor stilles spørsmål ved framstilling av beitenæringas erfaringskunnskap som en kulturarv. Med så vidt forskjellig erfaringskunnskap fra ulike områder er det tvingende nødvendig at det ikke er enkelte beitedyreieres utsagn som representerer virkeligheten, men faktagrunnlag og dokumentasjonsgrunnlag som beitedyrmiljøer kan konkretisere.

«Mattilsynet»

Mattilsynet er en viktig myndighet i forhold til dyrevelferd (både husdyr og ville dyr!) og til matsikkerhet. Nettopp derfor har tilsynet et spesielt ansvar for å bygge sine beslutninger og eventuelle tiltak på et bredt og solid faktagrunnlag, ikke minst i forhold til den todelte målsettingen for rovviltforvaltning.

Roller i den regionale rovviltforvaltningen

«Kunnskapsleverandører»

Hva er hensikten med å formulere selvfølgeligheter når kunnskapsleverandører tilsynelatende omfatter «alle». Det er viktigere å ha en oppfatning av hvordan kunnskap fra et bredt spekter av leverandører skal kunne samordnes, konkretiseres og konkluderes.

Selvfølgelig har dyreeierne førsteansvar og hovedansvar for dyrenes velferd. Dette ansvaret er konkretisert gjennom lover og regelverk som bl.a. har som formål, dels å forutse hva som kan føre til problemer, og hvis eller når problemer oppstår, hvordan de skal kunne løses og hvem som må involveres. Hele tiden må rovviltnemndas oppgaver løses ut fra oppfylning av den todelte målsettinga som følger av Rovviltforliket.

«Implementering av erfaringskunnskap»

Rovviltnemnda henviser til implementering av såkalt tradisjonell kunnskap uten at dette er klart definert, men synes å skulle være en form for viktigere og mer relevant kunnskap enn det som uttrykkes som faglig eller vitenskapelig kunnskap. Da er det viktig å kunne ha en klar definisjon av hva som er tradisjonell kunnskap, hvordan den defineres og kvantifiseres og hvordan den skal verdivurderes i forhold til det som benevnes faglig og vitenskapelig kunnskap. Uansett må også tradisjonell kunnskap konkretiseres og gjøres tilgjengelig for dokumentasjon og sammenlignende forståelse i forhold til faglig og vitenskapelig kunnskap.

«Kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas»

I utgangspunktet er siktemålet relevant, men det er vanskelig å skjønne hensikten med en retrospektiv tilnærming til en problemstilling som var aktuell i fortid når utfordringen nå nødvendigvis må være hvordan man i dag og i framtida best skal kunne oppfylle den todelte målsettingen.

«Vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring»

Mandatet til Rovviltnemnda er gitt i Rovviltforskriftens § 1 og utdypet i § 5 om regionale rovviltnemnder og i § 6 når det gjelder nemndas viktigste styringsredskap i form av Regional forvaltningsplan for rovvilt. Hovedoppgaven er bærekraftig forvaltning av fredet rovvilt, men at dette også skal fange opp det tosidige målet der hensynet til beitenæringen og tradisjonell næringsdrift også skal sikres. Når nemnda i Rovviltregion 8 gjennom kommentarene så klart tilkjenner at de ikke finner det rett å akseptere nemndas oppgaver slik de gis i Rovviltforskriften, kan ikke dette oppfattes som noe annet enn et klart signal om at de ikke oppfatter det som riktig å oppfylle den arbeidsoppgaven som både rovviltforliket og den politisk vedtatte rovviltforskriften innebærer.

«Lav terskel for felling av rovvilt i B-områder»

Rovviltnemnda velger her å legge vekt på økt og lettere bruk av fellingstillatelser, åpenbart også utenfor B-områder der det skal være lav terskel for felling av rovvilt. Det siste kan ikke gjøres gjeldende for kongeørn. Målsettingen nasjonalt er å forvalte arten på det nivå den nå er. Dette kan ikke oppnås ut fra en ide om at hekkebestanden kan opprettholdes ved å øke bestandstettheten av innafor A-områder. Arten fordeler seg etter arealmessig fordeling av bærekraft, og etter næringsgrunnlagets fordeling pr areal. Når grensen innen et område er nådd, vil ikke nye par kunne flytte seg eller forflyttes til tilsvarende områder når de på forhånd fullt ut har nådd områdets bærekraft. Et alternativ for å redusere kongeørntap er å søke erfaringskunnskap fra tidligere hvor f.eks. tradisjonelle reinkalvingsområder er forlatt og nye etablert i områder som tidligere var i bruk, og sammenligne eventuelle endringer i tapsproblematikk for tidligere kontra nyere kalvingsplasser. Det bør være nyttig også med sammenlignende erfaringskunnskap fra kalvingsområder for rein i de sørligste reindriftsområde med tilsvarende i nord, spesielt områdene med høyest registrerte tap av kalv fra fødsel til merking og eventuelt fram til slakting.

Forskningsbehov

«Hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringen?»

For forvaltning av de to ørneartene er dette et fundamentalt spørsmål. Kravet må være at dokumenterbar kunnskap legges til grunn BÅDE for erfaringsbasert og vitenskapelig/forskningsbasert kunnskap. For kongeørn MÅ sammenhenger til bakenfor liggende, angrepsutløsende årsaker for ørneangrep klarlegges. Det er langt mer enn nok empirisk kunnskap og erfaringskunnskap. For sau og lam er det ingen sammenheng mellom maksimal bestandstetthet av både kongeørn og beitende sau (Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal), og frekvensen av kongeørnskade. I mesteparten av disse områdene er kongeørn bortimot eneste fredete «store» rovviltart, men skadefrekvens og dokumentasjonsfrekvens er lav, mens hele Nord-Norge og Trøndelag-Innlandet er store rovdyr til stede, og vel så viktig, andre tapsfaktorer kan være massive enkelte år. For havørn må det være et ufravikelig krav at de som «observerer» direkte og indirekte skade av havørn på beitedyr, både rapporterer og dokumenterer observasjonene. Havørna har vært intenst studert i mer enn 50 år, i Norge og globalt, også når det gjelder næringsvalg, uten at angrep på beitedyr er rapportert utenom døde eller døende dyr.

«Hvilke psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser har de voksende rovviltbestandene på menneskene i beitenæringen»

Psykososiale og økonomiske problem er kompliserte utfordringer langt ut over det som knyttes til rovvilt og rovviltskade. Det betviles ikke at konsentrerte eller omfattende tap av beitedyr til rovvilt er psykisk og i mange tilfeller økonomisk belastende, men når det kombineres med andre problemstillinger og i en del sammenhenger brukes som vikarierende forklaringer på problem for både personer og beitenæringer som definitivt ikke har sammenheng med rovdyrsituasjonen, eller til og med som kan utløse rovdyrskade, så er det lett å trå over grensen til hvilke problemstillinger som mest fordelaktig burde sortere under andre fagfelt.

Statistiske oppsummeringer som Rovviltnemnda i Region 8 bør ta inn over seg som et viktig tema ved slutføring av ny plan for rovviltforvaltning i Region 8:

BirdLife Norge ser det som viktig at det ved rullering og revidering av rovviltforvaltningsplanen foretas en oppsummering av offentlig tilgjengelig tallmateriale for rovviltsskade og erstatningsutbetalinger i regionen. Dette både for å dimensjonere rovviltproblemene og for å vurdere forvaltningspraksis innfor nemndas ansvarsområde. Det omfatter følgende:

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

BirdLife Norge utfordrer Rovviltnemnda i Region 8 til å vurdere dokumentasjonen som disse tabellene viser, først og fremst hvordan dette kan benyttes for å dimensjonere kongeørna som skadegjørere i nemnda sitt forvaltningsområde, deretter vurdere tall og forvaltningspraksis i forhold til erstatningsforskriftens bestemmelser om grunnlaget for erstatningsutbetaling for tap av beitedyr til fredet rovvilt, så vurdere tapsproblem fra Åkerøya i Harstad i perioden 2003-2017 i forhold til dyrevelferdslov og småfåforskriften generelt og spesielt til forskriftens § 18 om Utedrift, avslutningsvis vurdere statistikken for utbetalte erstatninger for kongeørnskader for sau og lam i forhold til erstatninger for landet som helhet, og endelig en oppsummering av hva dette forteller om kongeørna som skadegjørere på sau og lam i Region 8 og i særdeleshet for Troms fylke.

For ordens skyld: BirdLife Norge bemerker at statistikkene for kongeørnskade på rein og først og fremst reinkalv, betrakter organisasjonen som meget nyttige tall for å kunne identifisere årsakene til store og konsentrerte tap av reinkalv i de mest utsatte områdene for eventuelt også å kunne finne fram til hvordan disse kan løses gjennom forvaltningsmessige tiltak. Sammenlignende studier mellom de ulike reindistriktenes med betydelige variasjoner i kalvetap bør kunne gi tilsvarende grunnlag for mulige tiltak også der. Med tamreindrifta som en integrert del av naturgitte økosystem i reindriftsområdene er det viktig å finne fram til en sameksistens mellom tamreindrift og en kongeørnbestand i balanse.

Merk ellers: BirdLife Norge aksepterer fullt ut gjeldende bestemmelser for skadefellingsforskriften så langt det gjelder kongeørn.

Trondheim, 20. februar 2024

For BirdLife Norge

Alv Ottar Folkestad, saksbehandler kongeørn BirdLife Norge

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	6336	6681	32,6 %	947	291	30,70 %	4,36 %
2021-2022	7709	8148	35,6 %	1082	371	34,29 %	4,57 %
2020-2021	7901	8393	36,3 %	1207	518	42,92 %	6,17 %
2019-2020	6306	6653	33,8 %	820	263	32,70 %	3,95 %
2018-2019	5814	6057	33,6 %	780	236	30,26 %	4,06 %
2017-2018	7246	7513	34,9 %	1213	414	34,13 %	5,71 %
2016-2017	4595	4746	27,2 %	676	157	23,22 %	3,31 %
2015-2016	4776	5021	28,1 %	902	259	28,71 %	5,16 %
2014-2015	4587	4777	24,7 %	815	256	31,41 %	5,36 %
2013-2014	4337	4619	22,4 %	1092	257	23,53 %	5,56 %
2012-2013	5449	5706	23,5 %	1501	298	19,85 %	5,22 %
2011-2012	3830	4264	21,6 %	867	158	18,22 %	3,71 %
2010-2011	4802	5076	24,1 %	1244	199	16,00 %	3,92 %
2009-2010	4172	4339	22,0 %	1066	192	18,01 %	4,42 %
2008-2009	3632	4314	20,8 %	1282	227	17,71 %	5,26 %
2007-2008	3502	3613	25,0 %	818	153	18,70 %	4,23 %
2006-2007	2763	3190	20,6 %	950	174	18,32 %	5,45 %
2005-2006	2829	2999	22,2 %	770	174	22,60 %	5,80 %
18 år	90586	96109	27,5 %	18032	4660	25,84 %	4,85 %

Kilde: Rovbase.no

Totalt erstatta rein som «drept av freda rovvilt» i perioden: 349.961 dyr
 Av dette kadaverdokumentert: 18.032 dyr = 5,15 %

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	5186	5499		545	204	37,3 %	3,7 %
2021-2022	6459	6853		728	297	40,8 %	4,3 %
2020-2021	6667	7109		678	376	55,5 %	5,2 %
2019-2020	5157	5446		478	188	39,3 %	3,5 %
2018-2019	4838	5031		471	199	42,3 %	4,0 %
2017-2018	6329	6578		672	343	51,0 %	5,2 %
2016-2017	3701	3833		371	125	33,7 %	3,3 %
2015-2016	3906	4127		519	195	37,6 %	4,7 %
2014-2015	3861	4049		503	207	41,2 %	5,1 %
2013-2014	3695	3968		775	216	28,9 %	5,4 %
2012-2013	4765	5010		1004	236	23,5 %	4,7 %
2011-2012	3197	3620		591	124	21,0 %	3,4 %
2010-2011	4085	4350		814	157	19,3 %	3,6 %
2009-2010	3574	3723		656	143	21,8 %	3,8 %
2008-2009	2980	3654		893	192	21,5 %	5,3 %
2007-2008	3013	3120		515	123	23,9 %	3,9 %
2006-2007	2094	2516		591	142	24,0 %	5,6 %
2005-2006	2165	2322		447	131	29,3 %	5,6 %
18 år	75672	80808		11251	3598	32,0 %	4,5 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Reindriftsområde	Simler	Kalv fødd	Kalv merka	Kalvings-%	Produsert
Reindriftslagene	8.779	8.348	7.891	95 %	90 %
Sør-Tr./Hedm.	10.683	10.117	8.595	95 %	80 %
Øst-Finnmark	56.585	50.055	33.749	88 %	60 %
Nord-Trøndelag	10.864	10.228	5.540	94 %	51 %
Vest-Finnmark	62.513	54.810	27.222	88 %	44 %
Troms	8.953	8.183	3.833	91 %	43 %
Nordland	9.977	9.341	3.721	91 %	37 %
Totalt	168.354	151.082	90.551	90 %	54 %

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2021-2022

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	2225	2238	12,8 %	1126	148	13,1	6,6 %
2022	1921	1925	11,9 %	1023	150	14,7	7,8 %
2021	1652	1653	9,8 %	1083	146	13,5	8,8 %
2020	1313	1319	8,9 %	1006	147	14,6	11,1 %
2019	1362	1363	7,8 %	1263	145	11,5	10,6 %
2018	1253	1254	7,4 %	1617	99	6,1	7,9 %
2017	1259	1276	6,9 %	1626	113	6,9	8,9 %
2016	1381	1400	7,9 %	1513	115	7,6	8,2 %
2015	1655	1685	8,3 %	1692	178	10,5	10,6 %
2014	1637	1664	7,0 %	1756	160	9,1	9,6 %
2013	2328	2387	7,7 %	2322	215	9,3	9,0 %
2012	2107	2148	8,0 %	1806	208	9,0	9,7 %
2011	1826	1850	6,1 %	1943	206	10,6	11,1 %
2010	1465	1504	4,6 %	2252	217	9,6	14,4 %
2009	1317	1362	4,0 %	2681	214	8,0	15,7 %
2008	923	952	3,0 %	2029	130	6,4	13,7 %
2007	1321	1352	3,4 %	2946	145	4,9	10,7 %
2006	1094	1122	2,9 %	2812	138	4,9	12,3 %
18 år	28040	28454	6,4 %	32506	2874	8,8	10,1 %

Kilde: Rovbase.no

I alt erstatta 2006-2023 drept av freda rovvilt: 447.030 I alt erstatta lam: 366.707

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	633	633	33,4 %	90	18	20,0 %	2,8 %
2022	428	428	32,1 %	71	3	4,2 %	0,7 %
2021	383	383	27,2 %	86	12	14,0 %	3,1 %
2020	294	296	29,5 %	36	7	19,4 %	2,4 %
2019	332	332	26,6 %	82	10 (1)	12,2 %	3,0 %
2018	435	435	32,0 %	158	6	3,8 %	1,4 %
2017	418	418	26,6 %	72	12 (1)	16,7 %	2,9 %
2016	549	563	37,5 %	66	11 (1)	16,7 %	2,0%
2015	568	581	27,7 %	135	19 (1)	14,1 %	3,3 %
2014	394	413	26,3 %	38	19 (4)	50,0 %	4,6 %
2013	479	509	26,9 %	98	31 (18)	31,6 %	6,1 %
2012	566	597	25,3 %	94	22 (9)	23,4 %	3,7 %
2011	248	268	12,6 %	127	31 (20)	24,4 %	11,6 %
2010	237	267	9,2 %	126	21 (9)	16,7 %	7,9 %
2009	245	283	8,2 %	151	40 (27)	26,5 %	14,1 %
2008	163	188	4,8 %	203	14 (5)	6,9 %	7,4 %
2007	123	139	3,1 %	207	9 (3)	4,3 %	6,5 %
2006	100	111	2,3 %	162	9 (2)	5,6 %	8,1 %
18 år	6598	6847	16,7 %	2002	294 (100)	14,7 %	4,3 %

Kilde: Rovbase.no

I parentes kolonnen for kongeørn 2006-2019: Kadaverfunn frå Harstad, alle (100 dyr)33,4 i perioden 2006-2017 frå Åkerøya i Harstad.

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	565	565	40,2 %	53	13 (0)	24,5 %	2,3 %
2022	407	407	40,5 %	26	2 (0)	7,7 %	0,5 %
2021	323	323	29,8 %	67	10 (0)	14,9 %	3,1 %
2020	247	247	29,0 %	32	6 (0)	18,8 %	2,4 %
2019	257	257	28,8 %	44	4 (1)	9,1 %	1,6 %
2018	387	387	35,8 %	132	5 (0)	3,8 %	1,3 %
2017	370	370	32,5 %	60	9 (1)	15,0 %	2,4 %
2016	541	554	45,6 %	50	9 (1)	18,0 %	1,6 %
2015	562	575	43,5 %	43	17 (1)	39,5 %	3,0 %
2014	391	410	33,5 %	27	18 (4)	66,7 %	4,4 %
2013	479	509	35,7 %	85	31 (18)	36,5 %	6,1 %
2012	566	597	35,0 %	74	22 (9)	29,7 %	3,7 %
2011	245	265	20,4 %	52	30 (20)	57,7 %	11,3 %
2010	228	258	11,3 %	69	21 (9)	13,0 %	8,1 %
2009	221	259	11,5 %	80	38 (27)	47,6 %	14,7 %
2008	163	188	6,4 %	114	14 (5)	12,3 %	7,4 %
2007	123	139	3,7 %	127	9 (3)	7,1 %	6,5 %
2006	100	111	2,9 %	117	8 (2)	6,8 %	7,2 %
18 år	6175	6421	20,9%	1252	266 (100)	21,2 %	4,1 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	68	68	13,8 %	37	5	13,5 %	7,3 %
2022	21	21	6,4 %	45	1	2,2 %	4,8 %
2021	63	63	19,4 %	19	2	10,5 %	3,2 %
2020	47	49	32,7 %	4	1	25,0 %	2,0 %
2019	75	75	21,2 %	38	6	15,8 %	8,0 %
2018	48	48	17,3 %	26	1	3,8 %	2,1 %
2017	48	48	11,3 %	12	3	25,0 %	6,3 %
2016	8	9	3,1 %	16	2	12,5 %	22,2 %
2015	6	6	0,8 %	92	2	2,2 %	33,3 %
2014	3	3	0,7 %	11	1	9,1 %	33,3 %
2013	0	0	0	13	0	0	0
2012	0	0	0	20	0	0	0
2011	3	3	0,4 %	75	1	13,3 %	33,3 %
2010	9	9	1,5 %	57	0	0	0
2009	24	24	2,0 %	71	2	2,8 %	8,3 %
2008	0	0	0	89	0	0	0
2007	0	0	0	80	0	0	0
2006	0	0	0	45	1	2,2 %	0
18 år	423	426	4,2 %	750	28	3,4 %	6,6 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

Beiteår	Region 8/Norge	Troms/Norge
2023	28,3 %	25,4 %
2022	22,2 %	21,1 %
2021	23,1 %	19,5 %
2020	22,4 %	18,7 %
2019	24,4 %	18,9 %
2018	34,7 %	30,9 %
2017	32,8 %	29,0 %
2016	40,2 %	39,6 %
2015	34,5 %	34,1 %
2014	24,8 %	24,6 %
2013	21,3 %	21,3 %
2012	27,7 %	27,7 %
2011	14,5 %	14,3 %
2010	17,6 %	17,2 %
2009	20,8 %	19,0 %
2008	19,7 %	19,7 %
2007	10,3 %	10,3 %
2006	9,9 %	9,9 %
18 år	24,1 %	22,6 %

Kilde: Rovbase.no